

бительского кредита. При этом автор анализирует международно-правовые документы, действующее законодательство Украины и взгляды других исследователей названной проблемы. В статье автором выявлено ряд недостатков в правовом регулировании прав потребителя по договору о предоставлении потребительского кредита и представлены предложения по их устранению.

Ключевые слова: потребитель, права потребителя, потребительский договор, договор о предоставлении потребительского кредита, потребительский кредит.

Banasevych I.I. Consumer rights under the consumer credit agreement

In this article the author explores the system of consumer rights under the the consumer credit agreement, classifying it into universal which are inherent to all forms of consumer participation in civil-law relations and special which are consumer rights in obtaining consumer credit.

The author analyzes the international legal documents, current legislation of Ukraine and other approaches of researchers to the problem.

In the article the author identified a number of drawbacks in the legal regulation of consumer rights under the consumer credit agreement and submitted proposals for its elimination.

Keywords: consumer, consumer rights, consumer agreement, the consumer credit agreement, consumer credit.

Гейнц Р.М.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ ВОЛОДІННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

УДК 347.2

Постановка проблеми. Інститут володіння, як складова системи речового права, відомий ще з часів Риму. На сьогоднішній день даний інститут знайшов своє законодавче закріплення в структурі речових прав всієї континентальної системи права, хоча в певній мірі відрізняється від римських положень і має особливості втілення в цивільних кодексах європейських країн. Насамперед, це стосується підходів, які закладені в кодексах Німеччини та Франції.

Історія легального визнання інституту володіння в Україні є тривалою. Вперше на законодавчому рівні норми, які регулюють інститут володіння знайшли своє закріплення у чинному Цивіль-

ному кодексі України (далі – ЦК України) [6]. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 395 ЦК України право володіння є одним із речових прав на чуже майно. Такий підхід законодавця до інституту володіння був критично сприйнятий науковцями. З цього приводу Я. М. Шевченко зауважує, що правова природа зазначеного в переліку речових прав на чуже майно права володіння є надто спірною, суперечливою і у зв'язку з цим потребує окремого правового дослідження [7, с. 480]. На думку В. В. Цюри «найістотнішим зауваженням є те, що в ЦК йдеться про право володіння чужим майном як саме право, а не як про факт. Однак у випадку, коли володіння є правом, то як і будь-яке інше право воно вже захищається законом і якогось спеціального захисту не потребує. Інша справа – надання захисту фактичному володінню» [8, с. 785].

Таким чином, законодавчі підходи, закладені у цивільному законодавстві до категорії «володіння» потребують перегляду, який повинен базуватися на позитивному досвіді європейських країн. Зважаючи на те, що Німецьке цивільне уложення (далі – НЦУ) [1] стало основою для подальшої рецепції володіння багатьма країнами світу, актуальним є дослідження його основних положень щодо категорії «володіння». Структура Німецького цивільного уложення свідчить про вагомість інституту володіння в системі речових прав, його протиставлення інституту права власності, правове регулювання якого структурно розташовано за інститутом володіння – книга третя «Речове право» НЦУ відкривається інститутом володіння (§§ 854-872).

Стан дослідження. На дисертаційному рівні порівняльний аналіз інституту володіння проводився С.О.Погрібним в дисертаційному дослідженні «Порівняльно-правовий аналіз інституту володіння у континентальній, англосаксонській та східноєвропейській системах права» (2001 р.) [3]. Окремі аспекти інституту володіння розглядалися в дисертації В. В. Цюри «Речові права на чуже майно» (2007 р.) [9], а також у наукових та навчальних працях таким вченими-правниками як О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов, Я. М. Шевченко, І. А. Бірюков, О. В. Дзера та іншими. Водночас, порівняльно-правова характеристика відповідних положень чинного ЦК України та НЦУ не проводилася.

Метою статті є висвітлення положень Німецького цивільного уложення, які регламентують інститут володіння та їх порівняльну характеристику з нормами Цивільного кодексу України.

Виклад основного матеріалу. Принципи й основи інституту володіння в зарубіжному праві відображають дві основні теорії володіння, що були сформовані в XIX ст. К. Ф. Совіньї та Р. Ієрингом. Обидві теорії визнають, що елементами володіння є: фактичний стан фізичного панування над річчю — корпус (corpus) і намір володіти, тобто воля особи утримувати (мати) річ як власник чи інший носій речового права (animus) [10].

За теорією Ієринга (об'єктивна теорія володіння), яка суттєво вплинула на німецьке право, конститутивним елементом володіння визнається фактичне панування над річчю; вольовий елемент не ігнорується взагалі, вважається, що він втілюється у фактичному здійсненні володіння (corpus за замовчуванням включає animus) [10].

Відповідно до § 854 «Набуття володіння» НЦУ володіння річчю набувається досягненням фактичного панування над річчю. Для його встановлення достатньо довести факт володіння річчю. Визначення володіння в НЦУ нагадує норму ч.1 ст.397 ЦК України: «Володільцем чужого майна є особа, яка фактично тримає його у себе». Частина друга § 854 НЦУ містить положення, відповідно до якого для набуття володіння достатньо домовленості попереднього володільця з набувачем, якщо набувач у змозі здійснювати панування над річчю. Власне кажучи, володіння розглядається як фактичне утримання речі у себе (панування над річчю). Розмежування між володінням і тимчасовим утриманням не проводиться, поки не буде доведена підстава утримання. Відповідно «володіння припиняється, коли особа відмовиться від панування над річчю...» (§ 856 НЦУ). Отже, в НЦУ володіння протиставляється праву власності як факт і право. Такий законодавчий підхід прослідковується по всій структурі НЦУ.

Про володіння в чинному ЦК України йдеться у розділі 2 «Речові права на чуже майно». Відповідно до ст. 395 ЦК України одним із речових прав на чуже майно є право володіння, яке виникає на підставі договору з власником або особою, якій майно було

передане власником, а також на інших підставах, встановлених законом (ст. 398 ЦК України). Зі змісту зазначеної статті випливає, що найпершою правовою підставою виникнення права володіння чужим майном є договір, який укладається між власником майна та особою, якій він передає право володіння, залишаючись власником речі. Договірними конструкціями, які опосередковують таку передачу є договір найму, лізингу, перевезення, позички, зберігання та інші. Власне йдеться про виникнення «титульного» володіння майном, яке на праві власності належить іншій особі, тобто право володіння чужим майном.

Законом встановлюються інші підстави виникнення права володіння чужим майном. Відповідно до ч. 3 ст. 337 ЦК України особа, яка знайшла загублену річ, має право зберігати її у себе або здати на зберігання міліції, або органів місцевого самоврядування, або передати знахідку особі, яку вони вказали. У цьому випадку йдеться про виникнення володіння знахідкою у зазначених вище осіб до встановлення особи власника. Також, відповідно до ч. 2 ст. 340 ЦК України володіння виникає в особи, яка залишила у себе на утриманні бездоглядну домашню тварину до виявлення її власника. Володінням, що виникає в силу прямої вказівки закону буде володіння чужим майном, відповідно до ст. 344 ЦК України «Набувальна давність».

Водночас, знахідка, бездоглядна домашня тварина підпадають під поняття «безхазяйної речі». Відповідно до ч. 1 ст. 335 ЦК України безхазяйною є річ, яка не має власника або власник речі невідомий. Відтак, не в усіх випадках володіння знахідкою можна трактувати як право володіння чужою річчю, а ймовірно як фактичне володіння. За умови дотримання законодавчих вимог таке володіння є правомірним. З огляду на зазначене, слід розмежовувати «право володіння чужим майном» і «фактичне володіння», яке слід розглядати ширше, ніж право володіння чужим майном (речами). Підтвердженням цього може слугувати і наступне положення. Відповідно до змісту ст. 331 ЦК України, якщо право власності на нерухоме майно підлягає державній реєстрації – право власності на таке майно виникає з моменту державної реєстрації. Відтак, з моменту завершення будівництва об'єкта нерухомості і

до моменту державної реєстрації права власності на цей об'єкт, особа, яка збудувала його з власних матеріалів, є фактичним володільцем цього об'єкта. Йдеться про володіння, незалежне від права на річ, тобто власне фактичне панування особи над річчю, у якої власника не має. Іншими словами, йдеться про володіння як окремий інститут речового права. З цього приводу Я. М. Шевченко звертає увагу на те, що «право володіння не можна змішувати з категорією речових прав на чуже майно (речі)» [7, с. 480].

Провівши дослідження речових прав на чуже майно В.В. Цюра обґрунтовує доцільність перейменування назви II розділу книги III ЦК України в наступній редакції «Володіння та інші речові права», замість невдалої чинної редакції «Речові права на чуже майно», оскільки: а. володіння в точному розумінні цього поняття правом не є, хоча й воно назване в ЦК України «Право володіння чужим майном»; б. володіти можна і майном, яке може і не бути чужим, воно може бути просто безхазайним (ст. 335 ЦК України); володіння буде й тоді, коли володільець придбав майно особи, яка не мала права власності на нього і тому не мала права на його відчуження, - кому належить це майно, може бути просто невідомо. Отже, чужим майном визнається майно, яке належить іншій особі, не володільцю; володінням має визнаватися сам факт володіння, незалежно від наявності у володільця права на предмет володіння. Володіння майном, що ґрунтується на певному праві, захищається способами, передбаченими чинним законодавством. Якогось спеціального захисту воно не потребує» [9, с. 9-10]. З чим слід погодитися.

В літературі зазначається, що «володіння як самостійне речове право становить фактичне володіння речами, поєднане з наміром володіти цими речами для себе. Таким чином, володіння включає 2 елементи: об'єктивний (фактичне володіння майном) і суб'єктивний (намір володіти ним для себе) [4, с. 370]. С. О. Погрібний вважає, що «володіння є речевим правом, яке реалізується у єдності фактичного та вольового аспектів, сутністю якого є відношення особи до речі як до належної йому, пов'язане з вольовим прагненням до її відособлення від довільного впливу навколишніх» [3, с. 12]. Отже, «категорія володіння – це складний

інститут цивільного права, що поєднує в собі правовий та фактичний аспекти» [7, с. 490].

Володіння відрізняється від можливого в інших випадках тимчасового фактичного утримання речі тим, що суб'єкт права володіння ставиться до неї як до своєї, вважає її належною йому, а себе – управомоченою особою, яка може здійснювати стосовно неї відповідні правомочності власника. Наявність права володіння визначається об'єктивними та суб'єктивними критеріями. Об'єктивний критерій визначається фактичним володінням річчю. Суб'єктивний критерій полягає у ставленні особи до відповідної речі як до своєї, із переконанням у тому, що річ належить саме їй, а не іншому учаснику цивільних відносин [5, с. 162]. При фактичному володінні особа володіє річчю для себе. При цьому не йдеться про те, що річ належить їй на праві власності. Право володіння чужою річчю передбачає володіння з урахуванням інтересів власника. Отже, коли йдеться про володіння чужим майном, яке виникає на підставі договору зберігання, то власне йдеться про «тримання» чужого майна – володіння без наміру ставитися до речі «як до своєї». Володіння, яке виникає з договору найму свідчить, що наймач, володіючи річчю повинен брати до уваги інтереси власника майна, що є предметом договору найму.

Володіння може виникнути: 1) внаслідок заволодіння майном (первинне встановлення володіння); 2) внаслідок передачі володіння однією особою іншій (похідне володіння) [5, с. 371]. В літературі зазначається: «фактичне володіння» охоплює й ті ситуації, коли існує підстава встановлення володіння, і ті, коли відсутня будь-яка підстава для встановлення володіння або володілець не може довести наявності такої підстави. Отже, фактичне володіння може бути і законним, і незаконним» [4, с. 372]. Чинний ЦК України визначає незаконне володіння як володіння без відповідної правової підстави (ст. 387), поділяючи його на добросовісне і недобросовісне.

Про фактичне володіння йдеться у ч. 1 ст. 397 ЦК України, яка визначає, що володільцем чужого майна є особа, яка фактично тримає його у себе. З цього приводу В. В. Цюра цілком справедливо зазначає що «при регламентації володіння як речового

права на чуже майно законодавець не здійснив розмежування до кінця термінів «право володіння» та «фактичне володіння», оскільки за своїм змістом вони суттєво різняться. Право володіння над річчю – категорія, яка використовується на позначення випадків володіння, яке виникає на правових підставах (у силу закону, договору, заповіту, судового рішення тощо). Йдеться про титульне володіння, яке має свою легальну підставу. Натомість поняття «фактичне володіння» у цивілістиці прийнято пов'язувати з будь-якими випадками володіння незалежно від правової підстави його виникнення (йдеться як про законне, так і незаконне володіння). Таке володіння відповідно може бути і титульним, і безтитульним, однак у цьому випадку найбільш важливим є питання не стільки титулу, скільки наявності речі у такого володільця» [8, с. 786].

У Німеччині володіння це тільки факт, заснований на домовленості набувача з власником про тримання речі. Німецьке цивільне законодавство виокремлює три категорії фактичних володільців: безпосереднього (§ 854 НЦУ), опосередкованого (§ 868 НЦУ) та «осіб, які здійснюють для володільця фактичне панування над річчю» (§ 855 НЦУ). Опосередкованими володільцями є наймодавець, орендодавець, особа, що віддала річ на зберігання, узуфруктуарій, заставодержатель тощо. Безпосередніми володільцями визнаються користувачі, орендарі, зберігачі тощо. Відповідно до § 868 НЦУ, «якщо хтось володіє річчю в якості користувача, закладодавця, орендаря, наймача, зберігача або на підставі такого ставлення, через яке він має право чи зобов'язаний щодо іншої особи володіти відомою річчю, то ця інша особа також визнається володільцем (посереднє володіння)». Останні вважаються несаможітними володільцями, оскільки вони повинні здійснювати володіння з урахуванням належності права власності на річ іншій особі. Третя категорія фактичних володільців – це особи, які здійснюють фактичне панування над річчю для іншої особи в її домашньому господарстві або на підприємстві, чи на підставі подібних правовідносин, за якими їм належить виконувати стосовно речі вказівки для іншої особи, яка є її власни-

ком. Формально ці особи не є володільцями. Таким чином було ліквідовано традиційний поділ на власне володіння і тримання.

Відповідно до ч.3 ст. 397 ЦК України фактичне володіння вважається правомірним, якщо інше не випливає із закону або не встановлено рішенням суду. В літературі висловлюються різні підходи до тлумачення даного положення. В. В. Цюра зауважує: «Очевидно, що у разі, коли особа володіє річчю, це, з огляду на засаду добросовісності цивільного обороту, неодмінно вказує на те, що її йому передали не інакше як на правовій підставі, а тому таке володіння має вважатися правомірним. У будь-якому випадку основним моментом, який відіграє роль у конструкції «титульного-безтитульного» володіння є передача речі і її підстави [8, с. 787]. На думку авторів підручника «Цивільне право України» встановлена ст. 397 ЦК України презумпція фактичного володіння є не більше ніж припущення котре може бути спростоване доведенням факту відсутності законної підстави його придбання володільцем» [4, с. 372].

Відповідно до § 858 НЦУ володіння є неправомірним, якщо воно набуто шляхом забороненого самоуправства, яким визнається позбавлення володільця всупереч його волі володіння або перешкоджання його володінню. Неправомірність володіння, набутого таким шляхом, зберігається відносно правонаступників порушника. Згідно з ч.1 § 860 НЦУ, якщо власник позбавлений свого володіння шляхом неправомірних дій, він може вимагати відновлення свого володіння від особи або усунення порушення володіння, яке по відношенню до нього є неправомірним.

Відповідно до ч. 2 ст. 397 ЦК України право володіння чужим майном може належати одночасно двом або більше особам. Законодавством Німеччини також передбачено одноосібне (§ 872 НЦУ), часткове (§ 865 НЦУ) та співволодіння (§ 866 НЦУ).

Поділяємо думку Я. М. Шевченко, яка вважає, що доцільно виділяти інститут володіння лише у випадку, коли передбачаються всі його види: володіння власника, похідне володіння орендаря, комісіонера, суб'єкта обмеженого речового права — так зване законне володіння, а також незаконне володіння (добросовісне і недобросовісне) особи, яка володіє чужим майном. Усі вказані

види єдині в тому, що їм надається захист від свавілля і лише суд виносить рішення про захист [7, с. 491].

Німецьким цивільним уложенням передбачений захист фактичного володіння (§§ 858-863 НЦУ). Варто звернути увагу на захист володіння речей, що перебувають у спільній власності, який закріплений у § 866 НЦУ. Зі змісту даної статті випливає, якщо є дві або більше осіб, що володіють річчю спільно, то захист володінню кожного з учасників надається окремо, відповідно до їхньої частки у праві.

Ще однією особливістю захисту володіння за законодавством Німеччини є те, що володільець може власними діями здійснювати захист володіння (§ 859 НЦУ). Відповідно, якщо володільця позбавили рухомої речі, він може силою відібрати її у особи, що вчинила самоуправство. Це можливо за умови, якщо порушник захоплений на місці пригоди або його наздогнали в результаті переслідування. Окремо регулюються дії володільця, якого позбавили володіння земельною ділянкою. В такому разі він може застосувати самозахист, силою усунувши порушника відразу після захоплення ділянки.

Визнання права володільців на захист їх володіння знайшло закріплення в § 869 НЦУ: «Право на захист володіння від третіх осіб насамперед має безпосередній володільець; якщо ж він не бажає чи не може здійснювати захист, володіння надається опосередкованому власнику. При цьому, у разі виникнення конфлікту щодо володіння між самими володільцями, перевага у захисті надається безпосередньому володільцю».

Законне володіння захищається нормами ст. 400 ЦК України, що полягає в обов'язку недобросовісного володільця негайно повернути майно особі, яка має на нього право власності чи інше право або яка є добросовісним володільцем цього майна. Отже, в українському законодавстві захисту підлягає лише законне володіння.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави для таких висновків.

У законодавстві України та законодавстві Німеччини категорія володіння різниться своєю сутністю. В цивільному законодав-

стві Німеччини володіння визнається як фактичне панування над річчю і розглядається як незалежний інститут, існування якого не підпорядковується праву власності.

Модель інституту володіння, що закріплена в Цивільному кодексі України є незавершеною, позаяк законодавець розрізняє «право володіння» як різновид речових прав на чужі речі (ч. 2 ст. 397, ст. 398) та «фактичне володіння» як позначення наявності речі у певної особи (ч. 3 ст. 397, ст. 400). При цьому, захисту підлягає лише законне володіння. Фактичне володіння слід розглядати ширше ніж право володіння чужим майном.

Прийнятним для втілення в українське цивільне законодавство є правове регулювання інституту володіння, властиве Німецькому цивільному уложенню. Володіння слід розглядати як окремий інститут речового права, яким охоплюються всі його види: первинне і похідне, законне і незаконне тощо.

1. *Германское гражданское уложение (Книга 3) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/archives/3685>.*
2. *Касілова Д. Ю. Самозахист володіння // Часопис Академії адвокатури України. – № 15 (2'2012). – [Електронне фахове видання]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Chaau/2012-2/content.html>.*
3. *Погрібний С. О. Порівняльно-правовий аналіз інституту володіння у континентальній, англосаксонській та східноєвропейській системах права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. О. Погрібний: Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2001. — 16 с.*
4. *Харитонов Є. О. Цивільне право України: Підручник /Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, О. В. Старцев. – Вид. 3, перероб. і доп. – К.:Істина, 2011. – 808 с.*
5. *Цивільний кодекс України від 13.01.2003 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>*
6. *Харченко Г. Г. Доктринальні відмінності інституту права власності: порівняльно-правовий аналіз / Г.Г. Харченко // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 2. – с. 158-164*
7. *Цивільне право України: Академічний курс: підручник у 2 т. / [за заг. ред. Я. М. Шевченко]. – Вид. 2-ге доп. і перероб. – К.: Ін Юре, 2006. – Т. 1. Загальна частина. – 696 с.*

8. *Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред.. О.В.Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.*
9. *Цюра В. В. Речові права на чуже майно: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Цюра: Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 20 с.*
10. *Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн / С. І. Шимон // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/224/8758.html>*

Гейнц Р. М. Порівняльно-правова характеристика інституту володіння за законодавством України та Німеччини

В статті аналізуються підходи цивільного законодавства України та Німеччини до інституту володіння, проводиться порівняльна характеристика відповідних положень та авторське бачення вирішення проблемних аспектів досліджуваного питання. Звертається увага, що при регламентації володіння як речового права на чуже майно в законодавстві України не здійснено остаточного розмежування термінів «право володіння» та «фактичне володіння». Наголошується на необхідності вдосконалення інституту володіння, яке повинно базуватися на нормах Німецького цивільного уложення, відповідно до яких володіння є самостійним речовим правом.

Ключові слова: володіння, право володіння, речові права, речові права на чуже майно, цивільне право України, Німецьке цивільне уложення

Гейнц Р. Н. Сравнительная характеристика института владения по законодательству Украины и Германии

В статье анализируются подходы гражданского законодательства Украины и Германии к институту владения, проводится сравнительная характеристика соответствующих положений и авторское видение решения проблемных аспектов изучаемого вопроса. Обращено внимание, что при регламентации владения как вещного права на чужое имущество в законодательстве Украины не осуществлено окончательного разграничения терминов «право владения» и «фактическое владение». Отмечается необходимость совершенствования института владения, которое должно базироваться на нормах Германского гражданского уложения, согласно которым владение является самостоятельным вещным правом.

Ключевые слова: владение, право владения, вещные права, вещные права на чужое имущество, гражданское право Украины, Германское Гражданское Уложение.

Heints R. M. Comparative characteristic of the Institution of Possession according to the legislation of Ukraine and Germany

The article analyzes the approaches of the civil legislation of Ukraine and Germany to the institute of possession, a comparative description of the relevant terms as well as the author's vision of the solutions of problematic aspects of the subject under study. According to the Civil law of Ukraine the right of ownership is one of

the forms of the property rights for another's property. The Bürgerliches Gesetzbuch determines the ownership as is a separate property right, which is considered as an actual holding of things. Distinction between possession and temporary holding is not performed until the ground of holding is proven. German civil law distinguishes three categories of actual holders: direct, indirect and «persons performing actual domination over the thing for the holder».

While regulation of ownership as a property right the legislation of Ukraine failed the final demarcation of the terms «right of possession» and «actual possession». The legislator does not directly determine the actual ownership, while not denying the possibility of its existence. The model of the Institute of ownership, determined by the Civil law of Ukraine is unfinished and needs to be improved. Acceptable for the implementation into the Ukrainian civil law is the legal regulation of the institution of ownership inherent in the Bürgerliches Gesetzbuch. Possession should be regarded as an independent institution of property law, which covers all types of ownership: possession of the owner, a derivative ownership of the subject of the limited property rights (legal ownership), illegal possession of good faith of another's property, which is associated with the perception of separation of ownership into the direct and indirect, independent and dependent.

Keywords: possession, ownership, property rights, proprietary interest in anybody's property, Civil law of Ukraine, Bürgerliches Gesetzbuch.

Гичка К.І.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ КЛАСИФІКАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ, ЩО МОЖУТЬ БУТИ ВСТАНОВЛЕНІ В ПОРЯДКУ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ

УДК 347.9/340.111.55

Постановка проблеми. Встановлення юридичних фактів у порядку окремого провадження має важливе значення, оскільки сприяє реалізації конституційних прав громадян, зокрема таких як: права на соціальний захист у разі втрати працевдатності, годувальника, у старості, на захист власності, інтересів, які впливають із правового становища суб'єктів цивільних, сімейних, трудових та інших правовідносин. [4, с. 543] Ст. 256 ЦПК України передбачає невичерпний перелік фактів, які мають юридичне значення, що зумовлює необхідність проведення комплексної ха-